نگاهی به حقوق ذاتی جامعه که رعایت آنها تکلیف دولت است

ضرورت تحکیم صیانت از حقوق عامه

حقوق عامه، حقوق بنیادین، اساسی و ذاتی جامعه است که رعایت آنها، تکلیف و وظیفه دولت است؛ آموزش و پرورش رایگان، بهداشت و درمان مناسب و ارزان، حفظ محیط زیست، عدالت اجتماعی و قضائی، دادرسی عادلانه، حفظ اموال عمومی از دستبرد غیرقانونی و تقریبا ۷۰ مورد دیگر که در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان منشور اتحاد ملی و توافق همگانی به رسمیت شناخته شده است، از مصادیق اصلی حقوق عامه ملت ایران به شمار می‌رود. این حقوق، از جنس حقوق شهروندی هستند.

دلسوزترین نهاد نسبت به حفظ و صیانت از حقوق عامه، صاحبان آن یعنی مردم هستند. وقتی روح جامعه بر اثر تعدی به حقوق عامه (حقوق شهروندی) جریحه‌دار می‌شود، انتظار دارد که مراجع قضائی واکنشی قاطع و سریع نسبت به آن داشته باشند. دراین‌صورت اگر دادستان به‌موقع و سریع، جرم و عوامل آن را کشف و شناسایی کند و بازپرس، تحقیقات دقیق و کاملی در راستای شناسایی ابعاد و ارکان جرم کند و به‌موقع، کیفرخواست صادر شود و دادگاه نیز بدون اطاله دادرسی، حکم مقتضی صادر کند، جامعه به آرامش و امنیت روانی دست می‌یابد و اگر این اتفاق نیفتد؛ یعنی اگر دادستان به‌موقع اقدام به کشف جرم نکند و تحقیقات با سرعت و دقت و بدون جانبداری صورت نگیرد و نهایتا کیفرخواست از طرف دادستان صادر نشود و مجرمان با وجود ارتکاب جرم و تعدی به حقوق عامه، مصون از تنبیه و کیفر متناسب بمانند، روح جامعه دچار تناقض در ادراک قانون، اقدام قضائی و واقعیت اجتماعی می‌شود. جامعه با توجه به اعتمادی که به قانون و مراجع اجرای قانون (دادستان، دادسرا و محاکم قضائی و سایر مراجع نظارتی ازجمله سازمان بازرسی و...) کرده، وظیفه برخورد با پدیده مجرمانه را طبق قانون به آنها سپرده است.

حال اگر در موارد متعدد، جامعه به این برداشت ذهنی (درست یا غلط) برسد که واکنش متناسب کیفری از سوی مراجع مسئول در پرونده‌های مرتبط با حقوق عامه صورت نمی‌گیرد و سعی و تلاش اجتماعی را برای اصلاح این شرایط بی‌نتیجه ببیند، دچار یأس و ناامیدی از اجرای عدالت می‌شود.

نتیجه فراگیرشدن این ذهنیت و نقش‌بستن این تصویر در ذهن جامعه به‌عنوان باور اجتماعی، حس «درماندگی آموخته‌شده» اجتماعی در صیانت از حقوق عامه را به دنبال دارد. ایمان و امید به قانون و اجرای آن برای جامعه درمانده بی‌معنا می‌شود و بی‌اعتمادی و افسردگی جایگزین آن می‌شود. حتی اگر واقعیت این‌گونه نباشد؛ اما به صرف شکل‌گیری ذهنیت اجتماعی نسبت به اجرانشدن عدالت قضائی، جامعه را از اعتماد به دستگاه قضائی دور می‌کند که تبعات جبران‌ناپذیری برای نظام سیاسی در پی دارد و تقریبا می‌توان ادعا کرد که اکثر نابسامانی‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، پیامد مستقیم درماندگی اجتماعی از اجرای عدالت است. جری‌ترشدن و غرور مجرم و متجاوز به حقوق عامه و ناقض حقوق شهروندی، باعث درهم‌شکستن غرور اجتماعی و تحقیر ملی می‌شود که ناراحتی اجتماعی را در بلندمدت به همراه دارد.

دادستان مرجعی است که وظیفه کشف جرم و صدور کیفرخواست و دفاع از حقوق جامعه در دادگاه برعهده اوست. از یک سو، با توجه به رویه قضائی نادرست حاکم بر نظام قضائی که اجازه ورود فعال به‌عنوان شاکی را در پرونده‌های مرتبط با حقوق عامه (حقوق شهروندی) به گزارشگر جرم نمی‌دهد که این امر، به دلیل درک نادرست از مفهوم حقوق عامه و خلط مفهومی آن با حقوق عمومی و نهایتا بسط اختیارات دادستان طبق ماده ۲۲ قانون آیین دادرسی کیفری که دادستان را مسئول حفظ حقوق عمومی می‌داند و توسعه آن در پرونده‌های مرتبط با حقوق عامه است، و از سوی دیگر، ایفانکردن نقش کامل مدعی‌العموم (وکیل جامعه) در بسیاری از پرونده‌های مرتبط با حقوق عامه از طرف دادستان، در عمل شاهد «رهاشدن» حقوق بنیادین جامعه و نقض فاحش حقوق شهروندی به طور «مضاعف» خواهیم بود. مضاعف از این نظر که یک بار مجرم با تعدی به حقوق عامه، باعث نقض حقوق شهروندی می‌شود و بار دیگر، دادستان با اهمال و تسامح در واکنش درست نسبت به پدیده مجرمانه و پیگیری‌نکردن جدی آن، می‌تواند زمینه نقض حقوق شهروندی را مهیا کند.

طبق ماده ۳۰۰ قانون آیین دادرسی کیفری «در همه جلسات دادگاه‌های کیفری دو، دادستان یا معاون یا یکی از دادیاران به تعیین دادستان می‌توانند برای دفاع از کیفرخواست حضور یابند...». ایراد جدی که به این ماده قانونی وجود دارد، این است که بین پرونده‌های واجد حیثیت عمومی و خصوصی، تفکیک قائل نشده و مخصوصا با توجه به اینکه مانع حضور گزارشگر جرم برای پیگیری حقوق عامه به‌عنوان شاکی شده، لازم بود که حضور دادستان در این پرونده در دادگاه کیفری دو الزامی شود. متهمی که به اموال عمومی تجاوز کرده و احیانا دارای مسئولیت، نفوذ و اقتدار است و با اموال به‌دست‌آمده، از حق داشتن دو وکیل در دادگاه استفاده می‌کند، با آن جلسات دادرسی مواجه می‌شود که نه شاکی وجود دارد، نه وکیل و نه دادستان! بدیهی است که طبق ضرب‌المثل معروف که «هرکس تنها به قاضی رود، راضی بازمی‌گردد»، اصل ترافعی‌بودن دادگاه زیر سؤال می‌رود. به یاد ندارم که در هیچ‌یک از پرونده‌های مرتبط با حقوق عامه که پیگیر آنها بوده‌ام، حضور دادستان یا یکی از دادیاران را درک کرده باشم و از سوی دیگر، اگر اجازه دفاع و سخن‌گفتن از گزارشگر جرم در پرونده‌های مرتبط با حقوق عامه نیز سلب شود، در عمل شاهد رهاشدن پرونده‌های مرتبط با حقوق عامه می‌شویم. در آسیب‌شناسی از علل توفیق‌نداشتن در برخورد با متجاوزان به حقوق عامه، موارد ذیل قابل احصاست:

۱) حضورنداشتن فعال گزارشگر جرم: به کسی که جرمی را علیه حقوق عامه کشف کرده و دلسوزانه تمایل دارد به‌عنوان شاکی از حقوق عامه دفاع کند و برای دفاع مؤثر حقوقی، وکیل دادگستری انتخاب کند، اجازه حضور فعال داده نمی‌شود و نقش او در دادرسی کیفری در حد گزارشگر تعریف شده است، نه مدافع حقوق عامه.

۲) حضورنداشتن دادستان در دادگاه کیفری دو: به دلیل تفکیک‌نکردن جرائم عمومی و جرائم حقوق عامه، دادستان از کلمه «می‌تواند» در ماده ۳۰۰ قانون آیین دادرسی کیفری استفاده می‌کند و در جلسات دادرسی در دادگاه کیفری دو حاضر نمی‌شود و عملا حقوق عامه در مقابل متهم و وکلایش رها می‌شود.

۳) نقص تحقیقات دادسرا: از یک سو بازپرس در عمل نقش «قاضی» را بر نقش «بازرس» ترجیح می‌دهد و مسیر تحقیقات را مانند پژوهشگر و محققی که نقش فعال و جست‌وجوگری در کشف ادله وقوع جرم دارد، ایفا نمی‌کند (که از وظایف قاضی ایستاده است) و در اکثر موارد، نقش قاضی نشسته را ایفا می‌کند؛ و از سوی دیگر، سوت‌زن و گزارشگر جرم، اجازه ندارد به‌عنوان شاکی در کشف ادله جرم و پاسخ به سؤالات و ابهامات ایجادشده از سوی متهم، حضور فعال و مؤثری داشته باشد و دادستان نیز فرصت کافی برای ایفای نقش مدعی‌العموم و وکیل مردم را در این مرحله ندارد و صرفا نظارت کلی بر تحقیقات بازپرس (طبق ماده ۷۳ قانون آیین دادرسی کیفری) دارد؛ پیشاپیش نتیجه چنین تحقیقاتی، پیش‌بینی‌پذیر خواهد بود!

۴) ایفانکردن نقش ضابطان خاص: در قانون، ضابطان خاصی برای جرائم علیه حقوق عامه پیش‌بینی شده است؛ وزارت اطلاعات، پلیس امنیت اقتصادی، مسئولان ادارات و سازمان‌ها درباره نقض حقوق عامه در سازمان متبوع‌شان و...؛ ازجمله ضابطان خاصی هستند که کمتر شاهد حضور فعال آنان در جرائم علیه حقوق عامه هستیم.

۵) استفاده‌نکردن از اقتدار قانونی دادستان: دادستان وظیفه کشف جرم را برعهده دارد که لازمه آن، حضور «فعال» در همه ارگان‌ها و نهادها از طریق ضابطان خاص است. اگر این وظیفه کم‌رنگ شود و دادستان صرفا به گزارش‌های واصله بسنده کند و از جایگاه و اقتدار قانونی حاصله برای حضور فعال در کشف جرم به هر طریق قانونی ممکن استفاده نکند؛ در عمل، جرائم علیه حقوق عامه (حقوق شهروندی) در لیست سیاه جرائم مخفی می‌ماند و امکان برخورد کیفری میسر نمی‌شود.

۶) نبود شفافیت: طبق قانون حق دسترسی آزاد به اطلاعات و سایر قوانین کیفری، نتیجه پرونده‌های مرتبط با حقوق عامه باید به مردم گزارش داده شود که معمولا این اتفاق نمی‌افتد!

پیشنهاد می‌شود که:

۱) نقش صیانت از حقوق عامه، صرفا محدود به دادستان نباشد و به مردم نیز نقش فعال در حفظ حقوق عامه و نظارت بر اقدامات نظام قضائی داده شود.

۲) حضور دادستان در مرحله تحقیقات و نیز دادرسی در دادگاه کیفری دو برای دفاع از حقوق عامه، الزامی شود.

۳) نقش و تکلیف ضابطان خاص در کشف جرائم علیه حقوق عامه، مورد بازنگری جدی (در مرحله تقنینی و اجرائی) قرار گیرد.

۴) دادستان به‌عنوان مدعی‌العموم و وکیل جامعه، مکلف به ارتباط مؤثر با سازمان‌های مردم‌نهاد، خبرنگاران قضائی، گزارشگران جرم و همین‌طور ضابطان خاص برای کشف جرم شود.

۵) بازپرس در رویه قضائی مکلف به ایفای نقش قاضی ایستاده و بازرس شود.

۶) مراجع قضائی در عمل، مکلف به شفاف‌سازی و ارائه گزارش کامل به مردم درباره پرونده‌های حقوق عامه (حقوق شهروندی) باشند.

قربانیان جدید دریای مدیترانه

محمود فاضلی
دیپلمات پیشین و تحلیلگر امور بین‌الملل

در پی واژگونی یک کشتی حامل مهاجران در آب‌های بین‌المللی واقع در جنوب غربی سواحل یونان، حدود ۸۰کیلومتری جنوب غربی «پیلوس»، صدها نفر کشته و مفقود شدند. این کشتی از بندر «طبرق» لیبی به سمت ایتالیا حرکت می‌کرد. سرنشینان این قایق، اتباع کشورهای سوریه، فلسطین، افغانستان و پاکستان بودند که بیشتر آنها را مردان حدود ۲۰ تا ۳۰ سال شامل می‌شدند. نیروهای امداد ۷۹ جسد را از آب بیرون کشیده‌اند و ۱۰۴ نفر نیز نجات یافته‌اند. این نقطه نزدیک به عمیق‌ترین بخش دریای مدیترانه است و عمق تا پنج‌هزارو ۲۰۰متری ممکن است هرگونه تلاش برای تعیین‌کردن محل غرق‌شدن قایق را دشوار کند. هیچ‌یک از نجات‌یافتگان تجهیزات ایمنی مانند جلیقه نجات در اختیار نداشته‌اند.

نزدیک به ۱۲ قایق ازجمله از سازمان مرزی «فرونتکس» اتحادیه اروپا و نیروهای گشت مرزی یونان و هواپیماهای نظامی نیروی هوایی این کشور، در محل حضور یافته و به جست‌وجو و نظارت پرداختند. این کشتی حدود ۷۰۰ نفر سرنشین داشته و هریک از سرنشین‌ها شش‌هزارو ۵۰۰ یورو به قاچاقچیان پرداخت کرده بودند؛ با این وجود هیچ‌کدام از آنان جلیقه نجات نداشتند. علت واژگونی کشتی، تغییر مرکز ثقل بر اثر جابه‌جایی سرنشینان آن بوده است. به نظر می‌رسد کشتی ۲۵ تا ۳۰ متر پس از حرکت ناگهانی افراد به یک سمت واژگون شده باشد. عرشه بیرونی و فضای داخلی کشتی پر از مسافر بوده و بین افرادی که در عرشه جمع شده بودند، جابه‌جایی رخ داده و کشتی واژگون شده است.

گارد ساحلی یونان مدعی است کشتی را پیش از واژگونی رصد و آمادگی خود را برای کمک‌رسانی اعلام کرده است، اما کاپیتان آن اعلام کرد مقصد ایتالیاست و به سمت یونان حرکت نخواهد کرد. تاکنون ۱۰۴ مسافر کشتی نجات یافته‌اند. به گفته شاهدان، قاچاقچیان زنان و کودکان را در انبار کشتی محبوس کرده بودند و به همین جهت در میان افرادی که نجات یافتند، زن و کودکی دیده نمی‌شود و احتمالا در میان کشته‌شدگان حادثه باشند. مسیر آفریقای شمالی به سمت ایتالیا از طریق مرکز مدیترانه یکی از مرگ‌بارترین مسیرها در جهان است.

به گفته نخست‌وزیر موقت یونان، «فکر ما با قربانیان قاچاقچیان بی‌رحمی است که از غم بشریت سوءاستفاده می‌کنند». خانم ساکلاروپولو، رئیس‌جمهور یونان، از محل اسکان مهاجرانی که نجات یافتند بازدید و ضمن ابراز تأسف عمیق از این سانحه اظهار کرد: «شاید هرگز تعداد واقعی سرنشینان کشتی را مطلع نشویم. مقابله جدی با باندهای قاچاق انسان در شرایط کنونی یک امر ضروری است». میچوتاکیس، رئیس حزب نئودموکراسی، ضمن ابراز تأسف از واژگونی غم‌انگیز کشتی حامل مهاجران در آب‌های بین‌المللی مدیترانه، اعلام کرد: «این سانحه نشان می‌دهد مهاجرت مسئله‌ای است که اجرای سیاست جامع و مشترک اروپایی ضروری است؛ چراکه شبکه‌های جنایتکار قاچاق انسان، سرانجام پاسخ قاطعی را که شایسته آنهاست، دریافت می‌کنند».

چیپراس، رئیس حزب ائتلاف چپ و نخست‌وزیر سابق یونان نیز اعلام کرد سانحه در منطقه‌ای رخ داد که کشتی‌های یونانی باید حضور داشته باشند؛ چراکه بخشی از حوزه عملیات جست‌وجو و نجات یونان است. از اینکه ارزش جان انسان‌ها در جهان امروز برابر نیست، متأسفم. در این شرایط دشوار همگی باید انسانیت از خود نشان داده و به کمک بازماندگان بشتابیم. دبیرکل حزب کمونیست یونان هم اظهار کرد: «مردم یونان که در سال‌های گذشته همبستگی خود را با پناه‌جویان نشان دادند، نباید این جنایت مستمر در آب‌های اژه و مدیترانه را عادی بدانند و باید جهت خاتمه‌یافتن تمام جنگ‌های امپریالیستی، تجاوزگری و اشغالگری کشورها و علیه فقر و گرسنگی که موجب مهاجرت انسان‌ها می‌شود، مبارزه کنند».

ماه گذشته دولت یونان به دلیل فیلم‌های ویدئویی که اخراج اجباری مهاجران و پناهندگان در دریا را نشان می‌داد، تحت انتقاد گسترده بین‌المللی قرار گرفت. بر اساس اعلام سازمان بین‌المللی مهاجرت (IOM)، در سال گذشته حدود سه‌هزارو ۸۰۰ نفر در مسیرهای مهاجرت، به‌ویژه در دریای مدیترانه و صحرای آفریقا، جان خود را از دست دادند که بالاترین رقم ثبت‌شده از سال ۲۰۱۷ تاکنون است.

چندی پیش مقامات کشورهای عضو اتحادیه اروپا توافق‌نامه‌ای را در لوکزامبورگ امضا کردند که در آن تقسیم مسئولیت رسیدگی به وضعیت مهاجرانی که بدون مجوز وارد اروپا می‌شوند، رسیدگی شد. سیستم پناهندگی اروپا هشت سال پیش، پس از ورود بیش از یک میلیون نفر و ظرفیت پذیرش در یونان و ایتالیا، تحت‌الشعاع قرار گرفت و از هم پاشیده شد و یکی از بزرگ‌ترین بحران‌های سیاسی اتحادیه اروپا را در پی داشت. اصلاحات جدید باعث ایجاد یک نظام همبستگی تازه در رسیدگی به وضعیت پناه‌جویان می‌شود و بررسی سریع درخواست برخی از مهاجران در مرزها را بین کشورهای عضو فراهم خواهد کرد تا بتوان مهاجران را راحت‌تر به کشور مبدأ یا کشور ترانزیت بازگرداند. البته همه کشورها با این طرح موافق نبودند. یکی از متون مورد توافق وزرای این کشورها، همبستگی اروپایی اجباری اما «منعطف» در مراقبت از پناه‌جویان را پیش‌بینی کرده است. بر این اساس، کشورهای عضو موظف هستند تعدادی از این متقاضیان را که تحت فشار مهاجرت به یکی از کشورهای اتحادیه اروپا می‌آیند، بپذیرند یا در غیر این صورت به آنها کمک مالی ارائه دهند.

◆ جدول ۴۵۲۱ ◆ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- قسمتی از بدن که از یاخته‌های مرده تشکیل شده ولی رشد می‌کند- بی‌سواد- یکی از سه عنصر اصلی هر ارتباط است ۲- از نواب اربعه در زمان غیبت صغری امام زمان(عج)- شکیبایی ۳- نفی عرب- قدرت و توان- قلابی و غیرواقعی ۴- نوعی هواپیمای مسافربری- نساج- قطعی و مسلم ۵- فریاد بلند- لقبی در هندوستان- تمدن مکزیک ۶- حقه‌باز- گیاهی علفی و سمی با بوی تند- دریا ۷- شیر بیشه- صاحب‌شدن- قسمت مهم و اساسی ۸- آب قنات را تقسیم می‌کرد- بی‌نظیر ۹- یک‌ششم- خرده‌فروش پارچه- غده فوق کلیوی ۱۰- نشانه صفت تفضیلی- از جمله طرح‌های اساسی هنرهای تزیینی ایران- ظرفی برای کوبیدن ۱۱- از مراحل زراعت- لقب امپراتوران روم بود- از بهترین زنان بهشت است ۱۲- از خط‌های اسلامی- از واحدهای اندازه‌گیری فشار- به رو خوابیده ۱۳- جانداری که از گرد هم آمدن قارچ و جلبک پدید آمده است- کالا- نشانه مصدر جعلی ۱۴- لایه پوششی سلول- رمانی عاشقانه با زمینه مذهبی نوشته مظفر سالاری ۱۵- بیان نیکی‌های کسی در غیاب او- از مذاهب اسلام- آشیانه

عمودی:

۱- کفش علمای دینی- نوعی چاپ- محصولی از چوب درخت ۲- قسمت ابتدایی روده باریک- بدزبان و بی‌حیا- تردید ۳- پیچ‌وتاب- عید میلاد مسیح- مجروح ۴- مجرای اصلی عبور هوا در دستگاه تنفس- ستاره دنباله‌دار- قهرمان تروا ۵- خالص- شبکه موقت آهنی برای کار در ارتفاع- محرمانه ۶- نیکوکاران- فرودآینده- روشن و تابناک ۷- ناهمخوانی- لزوم ۸- بله انگلیسی- فجر- گلی زینتی- عقیده ۱۲- ناز و عشوه- عقیده و مسلک- جراحی ۱۳- پند و اندرز- مسافر پیاده- نشانه جمع فارسی ۱۴- خرس فلکی- زشت و ناپسند- فیلم نقاشی متحرک ۱۵- از جزایر خلیج فارس- آتشدان- مقام و منزلت

رهایی- نام چاهی در مکه- بی‌نظیر در نوع خود ۹- تعداد پروتون‌های هسته اتم هر عنصر- گلی زیبا ۱۰- کلیپس- مخترع پیل الکتریکی- مشرف به موت ۱۱- برنده سیمرغ بلورین بهترین فیلم در سی‌ونهمین دوره جشنواره فیلم

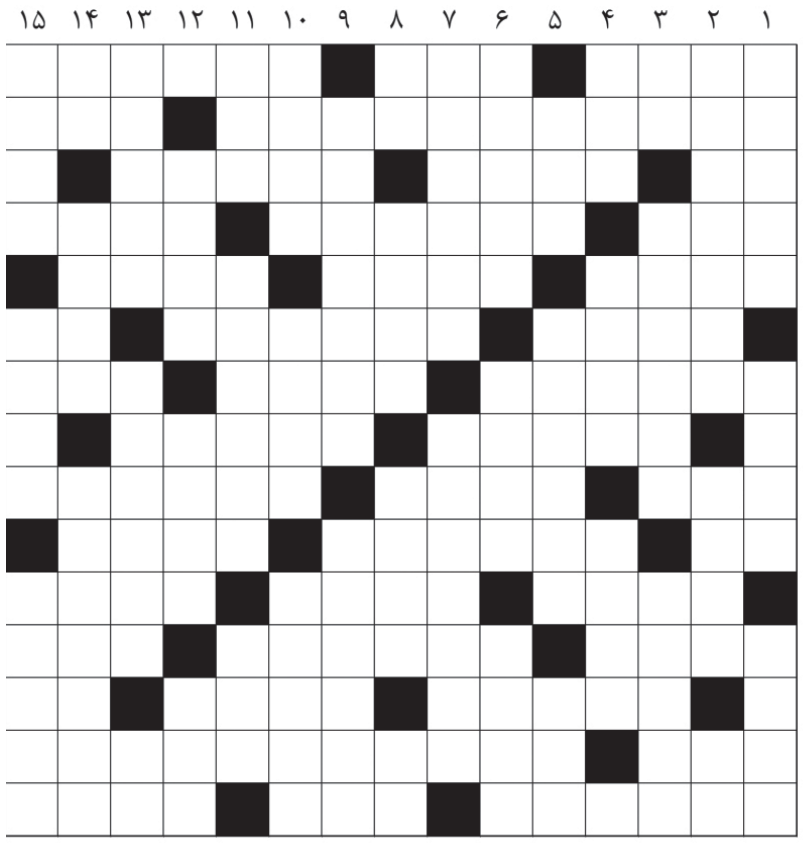

◆ حل جدول ۴۵۲۰

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ر	ش	د	■	ب	ا	ن	و	■	د	ل	پ	ی	چ	ه
۲	م	ح	م	د	ا	ح	ص	ا	ی	ی	■	ک	ا	خ	ن
۳	ل	■	ا	ی	س	ت	■	ی	س	ن	ا	■	ر	م	ی
۴	ه	ا	پ	و	■	س	د	ر	ی	■	ل	ع	ی	ا	■
۵	■	ب	ا	ی	ک	ا	ل	■	ر	ا	م	ا	ر	■	ق
۶	ق	و	■	د	ل	پ	ن	د	■	و	ا	ر	و	■	ز
۷	ر	ه	ا	ی	ی	■	و	ر	ن	ی	■	ض	خ	ی	م
۸	ا	و	ف	■	ک	ش	ا	و	ر	ز	ی	■	ی	ا	د
۹	ب	ا	ر	د	■	ی	ز	ی	د	■	س	ا	م	ر	ا
۱۰	ی	■	ا	ر	ش	ه	■	ش	ب	ت	ا	ب	■	ر	م
۱۱	ه	د	■	ر	ا	ه	ن	■	ا	و	ر	ت	و	ن	■
۱۲	■	ر	س	و	م	■	ا	ی	م	ر	■	ه	ا	د	م
۱۳	ل	ا	م	■	ل	و	ق	ا	■	ا	گ	ا	ه	■	ش
۱۴	و	ی	ا	ر	■	ق	ص	ه	ظ	ه	ر	چ	م	ع	ه
۱۵	م	ت	ع	ا	ر	■	ف	و	ل	ی	د	■	ه	ر	د

◆ حل سودوکو سخت

۶	۲	۳	۹	۵	۸	۴	۱	۷
۴	۱	۵	۲	۷	۶	۸	۳	۹
۹	۸	۷	۱	۳	۴	۲	۶	۵
۲	۷	۸	۳	۱	۵	۶	۹	۴
۳	۴	۱	۷	۶	۹	۵	۲	۸
۵	۹	۶	۸	۴	۲	۳	۷	۱
۱	۵	۴	۶	۹	۳	۷	۸	۲
۷	۶	۲	۵	۸	۱	۹	۴	۳
۸	۳	۹	۴	۲	۷	۱	۵	۶

◆ حل سودوکو ۳۵۱۶

۶	۲	۸	۱	۴	۳	۹	۵	۷
۴	۹	۳	۶	۵	۷	۱	۲	۸
۱	۵	۷	۲	۹	۸	۴	۳	۶
۷	۸	۹	۵	۳	۶	۲	۴	۱
۳	۱	۴	۹	۸	۲	۶	۷	۵
۲	۶	۵	۷	۱	۴	۳	۸	۹
۹	۳	۱	۸	۲	۵	۷	۶	۴
۸	۷	۲	۴	۶	۹	۵	۱	۳
۵	۴	۶	۳	۷	۱	۸	۹	۲

◆ سودوکو سخت ۳۵۱۷

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو:

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

	۱			۳			۶	۲
۸			۱				۹	۴
					۹			۱
۶	۹	۴						
	۷						۲	
						۶	۷	۳
۲			۸					
۷	۸				۲			۶
۹	۶			۵			۸	

◆ سودوکو ساده ۳۵۱۷

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

		۳			۱	۴		
	۸	۵	۷		۴			
		۶		۹		۱	۷	
	۵		۳	۴		۸	۹	
	۶		۸		۲		۴	
	۱	۸		۷	۵		۳	
	۲	۷		۵		۳		
			۶		۷	۹	۸	
		۴	۱			۵		